

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ НЕДЕЉНО ЈЕДАНПУТ НА ТАБАКУ

Цена за Србију:	
НА ГОДИНУ	6 дин.
НА ПОЛА ГОДИНЕ	3 дин.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ НА ГОДИНУ	9 дин.

УРЕДНИШТВО и АДМИНИСТРАЦИЈА
ЈЕ У ЗДАЊУ
ОПШТИНСКОГ СУДА

Цена је огласима 6 дин. пара од врсте
Преглату ваља сласти упућеним на општин-
ски суд а све кореспонденције на уредника
РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ
Неплаћена писма не примају се.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

ВАНРЕДНИ САСТАНАК

одбора општине београдске дужан 3. Јуна 1888 г.

почет у 6 часова по подне.

(по стенографским белешкама)

ИЗВЕШТАЈ

комисије од 12. Маја 1888 год.

О ВОДОВОДУ

(СВРШЕТАК).

Овакво особље могла би општина наћи и међу својим грађанима; могла би евентуално послати којег од наших ваљаних инжењера да за неко време практикује на страни, те да се спреми за вршење таквих послова; а у крајњој нужди могла би узети и каквог по својој способности и другим особинама познатог странца, те да њему за време и вери управу над поменутом општинским установама.

Свакако сматрамо за дужност, да по ново обратимо пажњу општине београдске на штетност концесија по интересе опште, и да изазовемо представништво општинско, да се постара те да на други и кориснији начин потребе својих грађана подмири.

Пре свега, на основу извештаја велике комисије за преглед и оцену у прошлој години примљених повуда концесионарских, требало би да одбор општински донесе дефинитивну одлуку, да се ти концесионари одбију и да им се то саопшти, јер су им услови у сваком погледу за нашу општину неповољни. Ово до сада није јоште учињено, а то може да даде повода разним непријатностима.

Пошто услед извештаја велике комисије о примљеним повудама није било изгледа, да ће се питање о великом водоводу моћи у скоро дефинитивно решити; то је тадањи председник општине, г. Светомир Николајевић, био наменио, да подмири најпречу потребу Београђана реконструкцијом постојећег водоведа. Тога ради позвао је он Августа месеца прошле године г. г. А. Алексића, Св. Зорића, Н. И. Стаменковића и С. Чађевића општинског инжењера. Председник је овој господи саопштио своју намеру и умолио их је, да учине предлог, како би имала та реконструкција да се изврши, на да израде и пројект за то.

Позвани стручњаци примили су се тога посла, но тражили су:

Да се за ту цел најпре изврши ситуација и нивелман постојећег водоведа (у вароши и ван исте; да се измери количина воде, коју извори дају (а пошто је лето било веома сушно, то би и добивене минималне количине давале сигурне податке); да се набави парни казан, те да се црпе вода из ископаног бунара у близини Вшетечковог млина, како би се констатовала количина воде, коју бунар у најгушвије доба даје, и како би се могле тачне анализе воде извршити; и најзад да се копира ситуациони план Београда са изохисама

Председник општине обећао је, да ће све то припремити, а умелио је само господу, да мерење количине изворске воде сама предузме.

Према томе извршена су следећа мерења:

14. VIII. 1887. године мерен је водовод булбулдереки код моста близу новог гробља и нађено је да даје 0, 8 литра у секунди;

26. VIII. 1887. године мерен је варошки водовод код „Кусог потока“ и изнађено је да даје 1. 62 литра у секунди.

26. VIII. 1887. год. мерен је неухваћени извор „Испод врбе“ у мокролушкој долини и нађено је да даје 0, 5 литра у секунди.

26. VIII. 1887. год. мерен је извор „Млиног потока“ и нађено је да даје 0, 28 литра у секунди;

27. VIII. 1887. год. мерен је извор „Репиште“ испод Жаркова и нађено је да даје 1. 5 литра у секунди;

27. VIII. 1887. год. мерење су „Беле воде“ снуже Жаркова и нађено да дају 5 литара у секунди; и

27. VIII. 1887. године мерен је извор „Змајевац“ близу Макиша, такође испод Жаркова, и нађено је да даје 0,016, литра у секунди.

Кад би се дакле само ова количина воде као што ваља ухватила и догела, имали би на расположењу са свим сигурну количину од 7,856 литра у секунди. То чини 678,758 литара у 24 сата или скоро 17 литара дневно на сваку главу укупног становништва од 40.000 душа.

Мђу тим услед наступивше промене у председништву општинском и услед непознатих узрока и ово се питање о реконструкцији постојећег водоведа успавало.

Шта више ни траса водоведа није снимљена, план Београда са изохисама није копиран, тражени казан није набављен, једном речи, ништа није учињено од свега онога што су више именована господа тражила и што им је обећано; тако да је општина остала и без пројекта за ту реконструкцију водоведа, јер се изради истога без тих дата и средстава није могло приступити.

Из овог кратког прегледа о свему досадањем раду видимо, да се при решавању питања о водоводу непрестано лутало.

Најпре је прошло доста времена, док се истраживању воде приступило, а пошто је већ одпочето, није се извело до краја као што ваља.

Ваздан је комисија за истраживање воде одређивано; по што год је која од њих рекла, да има да се учини, општина ни до данас није извршила.

Ма да су и овако у малом обиму извршеним радовима око истраживања воде постигнути повољни први резултати, опет општина није сматрала за потребно, да те радове настави и доврши, како би се дошло до поузданих дефинитивних резултата.

Услед таквог начина рада комисије су се једна за другом састајале и растурале, архива се пунила њиховим извештајима, а питање о води није ни до данас на чисто изведено.

Пошто се пак на таквој основи не сме приступити самоме извршењу водовода, то ће бити наша дужност, да кажемо шта се има предходно и неодложно учинити, како би се општина могла после решити на један или на други систем водовода.

Пре по што ово учинимо, саопштићемо најпре у кратко резултат нашег прегледања генералног пројекта, што га је г. Оскар Смеркер поднео.

*

Пошто немамо позитивних података о изворској и подземној води из околине Београда, то није ни пројектант могао исту узети у обзир, већ је као што сам вели предвидео „за сада“ најцелиходнији начин снабдевања водом, а то је комбинованим системом водовода, са засебним мрежама цеви за воду за пиће и за воду за осталу потребу. За пиће узима воду из извора, који и сада тој цељи служи, а за осталу потребу савеску воду, пошто је она од дунавске бистрија и чистија.

Водовод за савеску воду тако је диспонован, да се вода црпи непосредно из Саве при малом стању исте, а при средњем стању и при великој води најпре се вода оставља да се сталожу у нарочитом басену крај реке. Нарним шмрковима намештеним испод Вајфертове пиваре извлачи се отуда вода и баца на цедила филтра. Из тих цедила (3 на броју) прцеђена вода долази у нарочити басен, а из овога истерује се цевима опет помоћу машина у резервоар. Цевии ове иду тошидерским друмом до „Дондога“, отуда десно поред „Мањежа“, па кроз Енглезовца. Сам резервоар лежи иза Енглезовца на највишој тачци, тако да вода има довољно притиска, да се може спровести у горње спратове кућа и на највишем месту у Београду. Од резервоара пружене су цевии по улицама, на којима има 200 хидраната. Од тих цевии имали би онда поједини сопственици да спроведу воду у своје куће. Број хидраната у главном је довољан, само ваља додати јоште који у Енглезовцу и на Калимегдану. Укупна дужина цевии није обележена, но према плану види се да износи на 48 километара. Ако држава буде тражила да се водоводне цевии спроведу и у град и да се тамо потребан број хидраната намести, то је лако извршити.

Са чисто техничке стране у главном овај је водовод са свим целиходно диспонован. Све су потребе предвиђене, а има и довољно резерве у машинама и другим постројењима, како се у случају оправке или иначе не би ни за време рад прекидао. Само би ваљало тражити да се главни вод цевии, којим се вода истерује у резервоар, такођер састоји из 2 цевии, у место из једне као што је предвиђено. Обе ове цевии треба непрестано да функционису, тако да водовод ради и у случају да се на једној од тих цевии што год деси. Сем тога слабо је рачуната површина цедила и дебљина слојева у истима, те би те димензије ваљало увећати.

Међу тим односно количине воде, која је за основу узета, морамо рећи, да је са свим мала, тим пре што је предвиђено, да се вода узима из тако неограниченог извора као што је Сава.

Г. Смеркер предвидео је количину од 2000 м³ просечно а 3000 у максимуму дневно, а за садаше становништво Београда. То чини по 50—75 литара дневно са главе на главу.

По нашем рачуну за потребу садашег становништва не сме се узети мање од 100 литара просечно а 150 литара у минимуму (ети и то у време кад је преко дана највећи потрошак) на сваку главу посведневно.

Према томе ова се количина мора и узети у обзир, дакле и снага свију машина, јачина казана, површина цедила, садржина басена и резервоара — све би се то имало еразмерно уређивати, а и цевии морале би се према томе димензионисати.

Инсталације су тако диспоноване, да се могу проширивати у цељи подмирења јаче потребе, а у овом погледу ваљало би условити, да то проширење може лако да се врши и до границе потребе за два пут веће становништво, са обзиром на више наведену дневну потрошњу.

Што се тиче овога другог водовода, за пијаћу воду, и о њему не би имало много да се приметити са чисто техничке стране.

Међу тим и ту је предвиђена количина воде недовољна. Узети су у обзир само садаши ухваћени извори, који дају укупно 250 м³, или по 5¹/₂ литара на главу посведневно. Истина да су ти извори данас хрђаво ухваћени и да је водовод искварен, те се доста воде губи у земљу, тако да би се рационалним грађњем водовода знатно увећала количина воде на чесмама; по то увећање не може изнети 20—90%, као што из г. Смеркеровог рачуна следеће.

Није дакле довољно да се доведе вода само са већ ухваћених извора, па ма и употребили чесме са затвором (где дакле вода не тече непрекидно, него само кад треба); већ треба количину воде довођењем нових извора јоште знатно увећати.

Са обзиром на неизбежан губитак и на дагубу при заглавању може се слободно рачунати само за пиће по 19 литара дневно на сваку главу, а то према садашем становништву чини 400 м³. Сем тога ваља осигурити и могућност подмирења потребе и увећаног, односно увојеног, становништва.

Кад воде чисто за пиће количина воде не зависи толико од фактичке потребе, већ у много већој мери и од

лакоће да се до воде дође са што мање труда и губитка у времену. Из истог узрока морају и чесме бити што чешће распоређене, а на њима се не сме дуго чекати.

Према диспозицији г. Смрекера, за количину воде од 240 м³ дневно са 50 чесама, долазило би на сваку чесму по 5 м³, а на број становништва од 800 душа у просеку.

Према томе, у време највећег потрошка преко дан, требало би по 2 минута времена за пуњење суда од 10 литара. Било би дакле могућно у сату да се напуни само 25—30 таквих судова, а то би очевидно произвело онет валогу на чесмама.

Дакле према простору и броју становништва предвиђени број чесама одвећ је мали, а међу тим према количини воде, која је расположењу, испада тај број одвећ велики.

С тога потребно је да се довођењем нових извора количина воде знатно увећа, а број чесама да се удвоји. У месту 50 имало би дакле да се сагради 100 чесама, тако да ни до једне чесме нема више од 150 корака у једну или у другу страну.

И о овом водоводу не каже се колика му је укупна дужина, но из плана види се да износи нешто више од 14 километара. Увећањем броја чесама разуме се да би се и та дужина нешто увећала.

Потребне измене како начелне тако и у детаљима, лако би било у пројекту учинити, пројектант морао би на њих пристати, а без сумње и пристао би.

Што се тиче саме личности пројектанта, са обзиром на радове које је до сада извршио и према гласу који је стекао као зналац у овим стварима, комисија га може са мирном савешћу препоручити. Не мање и кућа Гавца и Комп. из Будапеште, са којом пројектант стоји у вези, потпуно је у стању да задовољи све модерне захтеве техничке.

На овом месту неће бити згорег да обележимо разлику између овог конкурента и оних понуђача од прошле године. Не узимајући у обзир остале неповољне услове тих концесијонара, да се сетимо само пошто су хтели воду да нам продају. Финансијер је 80, Јасински 75, а Мале 70 пара динарских од сваког кубног метра. Међу тим кад би Смрекеру или другој коме дали водовод у израду а потребне суме путем зајма набавили, коштао би нас кубни метар воде у најгорем случају 27 пара, а и по мишљењу Смрекером, вероватно је да би се фактична цена и на 20 пара од кубног метра спустила. Сем тога стари понуђачи давали су 25—30 км. а по овом последњем и али би на 62 км. цеви.

Према томе мишљења смо, кад општина буде начисто о својој потреби односно воде и о начину на који ваља водовод извршити, да може без бојазни поверити израду, како детаљних планова и пројеката тако и саме грађевине, конкурентима као што је овај последњи.

Међу тим сада већ обраћамо пажњу на то, да општина мора бити заступљена каквим стручним лицем или ужим одбором од наших најбољих техничара, и то: како при одређивању програма за пројект и при претресању истога, односно при дискутовању евентуалних измена, које

би се у истоме имале учинити, тако и при истраживању воде у околини Београда најпре и при самом грађењу доцније.

Што се тиче самог система снабдевања вароши водом, ми смо одсудно противни за сада комбинованом систему, са засебном мрежом за воду за пиће и за воду за остале домаће и варошке потребе, као што то пројектант предлаже. Што се пак тиче употребе чисто савске воде, она према нашим приликама мора са свим да испадне из дискусије.

Комбинованом систему водовода са изворском и савском водом не сме се приступати догод се не каже, да у околини Београда нема поред изворске у довољној количини и добре подземне воде, а прилике су, да ће се моћи противно доказати.

Оваквом комбинованом систему противни смо још из следећих разлога:

- 1., Што он целу грађевину поскупљује за 15—20%;
- 2., Што је одржавање скупље и приметније;
- 3., Што је потребна много већа количина воде за пиће, кад се она засебно даје; и најзад
- 4., Што би заштеда воде за пиће било много приметније и дангубније, но код речне воде, која би се у куће увела. Услед те незгоде један део становништва често би из нужде или комодитета употребљавао савску воду и за пиће и за остале домаће потребе, за које она са здравственог гледишта не би била дозвољена.

Ми полазимо са гледишта, да најпре треба потражити бољу воду, па да исту ваља претпоставити баш и у случају, ако се не би могла добити сва захтевана количина воде за подмирење свију потреба.

Ваља почети са изворском водом. Ове воде није вероватно да ће се наћи у околини Београда, а у периметру од 15 километара у толикој количини, да се њоме могу све потребе подмирити. А довођењем изворске воде из веће даљине несоразмерно би поскупило само грађење. Но већ до сада извршеним истраживањем толико је доказано, да се количина у варош доведене изворне воде може знатно увећати. С тога ову воду никако не ваља искључити, но треба је узети у обзир за комбиновање са добром подземном водом.

Међу тим, као што смо већ више пута поменули, ни у колико није искључена могућност, да ће се у периметру од 15 километара око Београда наћи добре подземне воде.

Ако се она нађе у толикој количини, да може обилно да подмири све потребе, како садањег тако и увећаног (односно удвојеног) становништва, а каквоћа њена буде у свачему задовољавајућа; онда је најрационалније, да се само тако нађена вода употреби.

Ако међу тим нађена количина подземне воде није довољна да подмири све потребе, онда јој ваља додати и изворску воду, и то колико год можемо да је имамо. И овакав водовод, који би можда давао сву потребну количину, али за који према постигнутим резултатима данас већ поуздано знамо, да ће давати најмање 50 литара дневно на сваку главу — вазда ваља претпоставити комбинова-

ном систему изворске воде за пиће и савске за другу потребу, а о чисто савској води и да не буде речи.

Пројектовани комбиновани систем не би ни у финансијском погледу ни у колико био кориснији од системе, које ми препоручујемо.

Ни у којем случају међу тим није оправдана плашња, да ће истраживање подземне воде задржати, а можда на дуже време и осујетити, само грађење жељеног подвода.

Ако се одмах друге половине Јуна месеца отпочну озбиљни радови за истраживање подземне воде сасвим је веровати, да ће се колико до јесени моћи постићи позитивни резултати. На сваки начин таквим радом констатовала би се могућност или немогућност оваквог водовода какав ми хоћемо, а то је извесно већ велики корак у напред за дефинитивно решење питања о води.

Према свему реченом, потписани одеудно заступају мишљење, да пре свега ваља довршити започета истраживања, а сем тога да исти ваља распрострајети и на целу околину Београда у периметру од 15 километара, што до сада није урађено.

*

Приликом прегледања поднешеног г. Смеркоровог генералног пројекта за водовод и приликом дискутовања с њиме, како о самој пројекту тако и о принципијалном питању о води, комисија је заступала своје више наведено мишљење.

Г. Смеркер признаје, да се његов пројект оснива на дотадашњим резултатима, који му нису стављени на расположење потребну количину изворске и подземне воде. Међу тим да је и сам поборник таковог рационалног рада, као што га ми заступамо, сем његових речи сведоче и грађевине ове врсте, које је он до сада извршавао. Тако познато је, да су у Манхајму преко 100 година чињена истраживања подземне воде и за сво то време није се могло доћи до задовољавајућег резултата. При свем том, кад је г. Смеркер дошао да предузме грађење Маихајског водовода, он се није решио на речну воду из Рајне или Некра, већ је приступио истраживању подземне воде. Он је такву воду зблиа у брзо и нашао, те данас Манхајм има водовод простог система са чисто подземном добром водом.

Г. Смеркер не сумња, да ћемо и у околини Београда, а у периметру од 15 километара, наћи довољну количину подземне воде. Нарочито мисли, да ћемо са сигурношћу наћи на такву воду на оној страни која се, од водоседнице што ка Београду пада, спушта ка Сави.

Мишљења је, да одмах ваља приступити озбиљном истраживању, ако општина наше разлоге усвоји.

За случај пристанка одбора општинског на извршење оних преко потребних предходних радова, комисија је дошла до следећег споразума са г. Смеркером:

Чим одбор општински одобри потребан издатак, г. Смеркер дошао би на позив председника општине у Београд.

Са једним или двојцом наших стручњака, који би се за то умолили и тога се посла примили, предузео би г. Смеркер научну екскурзију по околини Београда. Та би екскурзија трајала око 15 дана, а на основу оријентације на истој добивене, утврдио би се програм рада за истраживање и испитивање воде.

За тим би нам г. Смеркер за сво време тих радова стално уступио једног свог инжењера и једног вештог мајстора за рад при бушењу рупа. Обичне раденике и сав материјал потребан за рад имала би сама општина да набави.

Рад би се без прекида вршио до ове јесени, а у том времену долазио би г. Смеркер према потреби на који дан, да се увери о успеху рада и да евентуално у споразуму са општинским заступником учини нове диспозиције за рад око истраживања.

За себе г. Смеркер тражи само путни трошак и дневницу према немачким инжењерским прописима.

За својега инжењера тражи 400 динара месечне плате, а за мајстора за бушење надницу од 7 динара. Сем тога за обојицу нужни трошак овамо и натраг.

Цео трошак за истраживање воде у овој години, заједно са набавком материјала, који би општини остао, изнео би према томе у округлој суми 20.000 динара.

Ми смо потпуно сагласни са оваким начином рада и предлажемо, да се г. Смеркер позове да тај посао врши, а да се за цел таквог истраживања за све потребне издатке одобри сума од 20.000 динара.

Научној екскурзији ваља да присуствује и један хемичар, који би одмах приближне анализе воде чинио. Доцније за време самог рада имале би се чешће чинити тачне анализе нађене воде. Том приликом ваљало би једновремено извршити и тачне анализе савске воде, како би се она могла узети у поуздано сравњење са другом водом. Најзад потребно би било извршити анализе воде из свију београдских јавних и приватних бунара, да се и ова подземна вода сравни са водом која се буде нашао и да се изведу и други закључци до којих се тиме може доћи.

Ми сем тога са наше стране сматрамо, да општина и за време ових истраживања треба већ стално да има једног од наших инжењера, који ће заједно са г. Смеркером инжењером посао вршити и истоме на руци бити. Награда и овоме инжењеру давала би се из горње суме, а он би о току целог рада имао редовно да подноси рапорте одбору, који смо раније већ поменули и коме би био поверен надзор над целим послом. Председник овога одбора имао би и да оверава све издатке из горње суме.

По извршеним радовима за истраживање имао би тај одбор да поднесе тачан извештај о току целог рада и о постигнутим резултатима.

На основу тих резултата наредио би се тачан програм за израду дефинитивног пројекта, а програм би имао предходно да одобри одбор општински.

На основу тог програма израђени пројект имао би онај одбор најпре да прегледа и да у њему учини евентуално потребне измене. За тим би се тај пројект, према закону о грађевинском савету, имао поднети г. министру грађевина на преглед и одобрење.

Пошто се све овако уради, онда ћемо тек моћи самом извршењу грађевине приступити; јер ћемо само та а бити сигурни, да је она на најцелиходнији и најкориснији начин пројектована, а бићемо у стању и да знамо шта ће нас извршење целе грађевине ефективно кштати.

*

Ако би било буџетске тешкоће или немогућности да се одмах избаци сума од 20.000 динара за нужна истраживања, сматрамо за дужност да кажемо, како мислимо да се ипак та сума може лако наћи и подмирити.

Познато је, да је 1885. године према решењу одборском ударен прирез од 8% за време од 5 година. Ово је учињено у цели исплате Халачијевих планова и пројеката за водоводе, канализацију и осветлење, који би се имали извршити. Ту је урачуната за ове пројекте сума од 89.000 динара. Према такси, која у Немачкој постој за такве радове, израда и генералног и детаљног пројекта не стаје више од 1% од целе суме коштања. Па како сва та три посла неће стати више од 5 или у најгорем случају 6 милијуна динара, то излази да би и нама 60.000 динара било са свим довољно за израду тих пројеката. Тиме би нам дакле остала на расположењу сума од 29.000 динара, до које би могли на исти начин доћи, као и до суме која је у своје време Халачију исплаћена.

Имали би дакле 9 000 динара више, но што смо им за истраживање воде предвидели.

Ово би било веома корисно, јер би се тим новцем могли у исти мах извршити и остали предходни радови, а поглавито нужна сондирања по вароши зарад канализације. То би нас довело у веома пријатан положај, да можемо једновремено да приступимо диспозицији односно изради пројекта и за канализацију. С погледом на тесну везу у коју стоје овакве две грађевине, као што су водоводи и канали, то би било од користи и по једно и по друго.

*

Пошто смо у нашем излагању доведе казали наше мишљење о поднешеном генералном пројекту г. Смрекера за водовод београдски; о томе како ваља поступити при решењу питања, која вода да се за Београд употреби; о предходним радовима, који се јоште имају извршити; а о начину како да се приступи изради дефинитивног пројекта за водовод; сматрамо да је потребно, да још једном у главним цртама али прецизно обележимо шта треба одбор општински сада одмах да учини.

Ово сматрамо тим пре да је потребно казати, што је одбор општински и до сада од појединих комисија имао мање више прецизно изражених предлога и савета, па по њима бије рађено.

Ми овим дакле хоћемо са себе да скинемо моралну одговорност, за случај ако се не би извршењу водовода на рационалан начин приступило.

По нашем најбољем схватању држимо дакле, да ће по интересе општине бити најбоље, да одбор општински донесе оваку одлуку:

1. Да се — на основу постојећег извештаја комисије за преглед и основу у прошлој години примљених понуда за концесију за водоводе, канале и осветлење — дотични понуђачи у пуној форми одбију.

2. Да се у начелу избегава снабдевање вароши водом давањем водовода у концесију или монопол, као што је то и у самом почетку било усвојено;

3. Да се у интересу снабдевања вароши добром и здравом водом неодложно приступи довршењу нужних стручних истраживања у околиви Београда;

4. Да се ова истраживања не врше комисијски, већ да се по нарочитом споразуму повере инжењеру г. Оскару Смрекеру а под надзором једног ужег одбора од наших стручњака и у споразуму са истим;

5. Да се за те претходне радове одобри нужна сума, из које ће се по предлогу поменутог одбора сви потребни издатци чинити;

6. На основу постигнутих резултата поменутим истраживањем, да се одреди тачав програм за израду пројеката и тек тада да се овој приступи;

7. Да се сада већ реши питање, хоће ли и може ли општина сама приступити тражењу зајма за подмирење трошкова око грађења водовода, или ће посредством предузимача до потребне суме доћи.

*

У нади да ћемо овим нашим мишљењем и предлогом припомоћи, да се питање о водоводу београдском повољно реши; част нам је умолити чланове конференције — коју је председник општине у овако важном питању консултовао — и представништво општинско, да изволе узети у озбиљну оцену наше напоре. У исти мах изјављујемо нашу готовост, да и другом приликом по могућству послужимо интересима општине београдске.

28. Маја 1888. год.

у Београду.

Чланови комисије:

Професор вел. школе *Мил. Јосимовић*, с. р.
 " " " *Н. И. Стаменковић*, с. р.
 " " " *Коста Д. Главинић*, с. р.
 Инжењер мин. грађ. *Свет. Зорић*, с. р.
 Шеф општин. лекара *Др. Л. Пачу*, с. р.
 Државни хемичар *Др. Марко Т. Лeko*, с. р.
 Инжењер *А. Алексић*, с. р.

Пошто је извештај прочитан вичу: Хвала. Живели!

Председник. Кад се нико не јавља за реч, да ја кажем још неколико речи. У почетку кад сам чуо само од прилике како ова комисија мисли, мени није право да вам кажем било баш по вољи њено мишљење по коме би се ова ствар још за неко време одложила, пошто ова траје већ 5—6 година, па сам мислио, треба један пут већ да се реши. Али кад сам прочитао овај извештај и кад смо сад сви овде чули, да су г. г. из комисије ове тако лепо и детаљно објаснили све што треба за ову ствар, и ја сам господа потпуно за то, да овај њихов извештај усвојимо потпуно. Јер, кад се чекало годинама, нека се чека још неколико месеци, па да имамо нешто добро. Господа су казала у извешћу да треба 4000 куб. м. воде за наше грађанство на дан, а ја сам рачунао да треба 2000, дакле половину тога. Према томе готово дупло би нас коштала вода но што сам ја рачунао, кад би усвојили коју од ранијих понуда. Дакле молим вас, има ли још ко да говори о овоме. (Нема. Вичу: примамо једногласно).

Милутин Марковић. Имамо само да изјавимо захвалност г. г. одборницима који су нам онако изцртан извештај о ствари поднели. Али уједно мислим да треба сад да изберемо људе који ће бити стално у тој комисији за изналажење и испитивање воде.

Милан Мостић. Главно је да сам извештај усвајамо од речи до речи, и како год у извештају каже комисија овако све нека и буде.

Мита Миловановић. Ваш извештај комисије тражи да се одреде два стручна члана који ће радити на томе послу. Ја мислим, да за тај посао умолимо г. г. Јосимовића и Главинића. (Чује се: и г. Лeko).

Председник. Ја знам да ће та комисија имати доста посла, и они који буду у комисији имаће и механичних радова, имаће својих ситних трошкова и т. д. а то све господо чини ми се да не би било право да тражимо од господо да врше бадава. (Чује се са свију страна: да им се да дијурна).

Милан Мостић. Што се тога тиче, томе није ни један од нас противан. Ту ће заиста бити издатака, које ће комисијари морати чинити из свог џепа, биће подвоза, анализа и т. д. а то се не може захтевати да раде бадава, него им треба дати награду. (Вичу: то се разуме).

Председник. Дакле господо, јесмо ли сви за то, да се овај извештај у целости усваја. (Јесмо, јесмо).

Сад ја мислим да има да се уреди то: на првом месту да се одкажу понуде ранијих понуђача, а садањем, да се саопшти овај извештај комисијски, који је усвојен. (Тако је). Што се тиче ових 20.000 динара, што ће се утрошити на испитивање и претходне радове, они ће се издати из партије наших ванредних издатака. (Тако је). Дакле то се усваја. (Усваја се). Ми ћемо се старати да комисија не буде у оскудици, као што је то пређе било, јер пређе није било решења да се на то може трошити повећа сума и за то није могло ни да се издаје више. Ја то имам да кажем у одбрану на оно што се односно тога говори у извешћу комисије, јер се у неколико и мене тиче. — Што се тиче тога кад се посао овај сврши и кад се овај кредит од 20.000 исцрпи, онда ће бити ствар представништва одборског да реши даље шта је потребно, и разуме се да поднесе одбору општинском те да дефинитивно одреди награду за труд и за ситне трошкове стручњака, који буду радили на овоме, јер они могу као одборници овде радити бадава, али ван одбора није право да се излажу трошкови и труду без награде. (Тако је). Нека се изврши посао као што треба а награда неће изостати, па ма ко био на овом месту. (Одобрава се).

Миливој Јосимовић. Ја држим, да је нужно да у овој комисији буду и г. г. Зорић и Стаменковић.

Милан Банковић. Не, него да буду сва она господо која су и сад била у овој комисији што је овај извештај поднела, (Вичу: врло добро. Усваја се).

М. Велизарић. И ја сам то исто хтео да кажем, да иста господо која су овај извештај овако марљиво израдила, остану и даље на томе послу. (Вичу: извештај да се штампа).

Председник. Ја мислим да штампано засебно целу ову ванредну седницу одборску. (Усваја се).

К. Главинић. Ја бих молио г. председника да се овом приликом, кад се ово штампа, отштампа и извештај оне комисије, која је вршила бушење у мокролушкој долини, јер он има особите вредности за ову ствар. (Усваја се).

Председник. Добро господо. Ја ћу данашњу седницу да штампам у нарочитој књижици, а доћи ће и у наше

општинске новине. У исто време штампаћемо и тај извештај о коме помену г. Главинић, кад он налази да је од веома велике користи за саму ствар и то у једном од првих листова наших општинских новина. (Усваја се).

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО

КАРАКТЕР

(по Смајлсу)

XI.

Понашање — Уметност

Кад смо племенити онда смо племићи!
Шекспир.

Лепо понашање није гола спољашњост, већ огледало лене душе и благородне природе.
Тенисон.

Лепо понашање претежније је од телесних дражи; оно ће нас више љепити, но живописи и статуе, и јесте најлепша од лепих вештина.

Емерсон.

Уметност понашања ретко се кад негује, а међу тим, од највише је вредности како за женску тако и за мушку страну. Живот је и сувише кратак да се може прећи преко хрђава васпитања; а осим тога слике понашања су сејке врлина.

Рев. Сидни Смит.

(НАСТАВАК).

И све је то, верујте, она наша *устручљивост* — народна карактеристика Инглеза..... „Ученици Конфучија“ — вели г. Артур Хелпе —, „сведоче, да се он у присуству владоца понашао са *уштивом везанотћу*“! И доиста, нема две речи које би верније могле представити држање већине наших Инглеза у друштву. Биће, да је с обзиром на ово осећање и Сер Херни Телор у својој „Државнику“ препоручио следећи план за министарска примења. „Кад прима, (вели он) министар треба да је што ближе вратима —, тако — да у место да *изклања* свога госта на поље, има сам куда да побегне. Јер, (вели) „сметени и плашљиви министри пре ће остати као заковани на столици него што ће ваћи куражи да измере целу дужину одступне им ливаје. Дакле, ако хоћете (господо) да су вам примања што лакша и пријатнија, онда гледајте да су вам, при опроштају, *врата што ближа*“.

И покојни принц Алберт*), био је, не само један од најплеменитијих и најљубазнијих, него и један од најјетидљивијих људи на свету. И ма да се он дуго борио противу те урођене жице, никада није могао ни да ју савлада ни да ју сакрије. Принц је, у осталом, ту црту свог карактера поделио са

*) Муж краљице Викторије.

некима од највећих синова Инглеске. *Исак Њутон* био је такође један од најстидљивијих људи свога доба. Он је, на пример, држао дуго у тајности неке од највећих изналазака својих — а све из страха — да не постане предмет јавна коментара. Не само *Винчиа Теорема* његова, са најважнијом јој применом, него и великанско му откриће *закона гравитације* чекало је годинама на јавност; па, кад је најзад и саопштио своме другу Колинсу теоријско му решење месечевог окретања око земље, он му је забранио и употребу свог имена у истој вези — рекав: „ако ме споменеш, салетиће ме свет, а ја се склањам сваке галаме“.

Све што знамо о животу самога Шекспира, потврђује нам: да је и он био некакав ванредно стидљив човек. Он је, на име, своје комаде тако некако у свет пуштао, да се, управо, не зна ни да их је он издао ни да је и овластио кога да их изда. Не зна се чак ни кад је која књига света угледала, већ се за све подједнако нагађа. Најзад, не види се да је много марио и за чисто глумачку му славу; јер је у својим рођеним комадима играо само улоге другог и трећег реда, па и то, слабо и равнoduшно; а, чим је доспео до неког положаја у четрдесетој му години, он напусти Лондон (то се диште и средиште инглеске хистријанске уметности) и повуче се у једну малу паланку, да тамо невиђен и нечувен проведе остатак својих дана. *Дотле* је се, као што видимо, све удружило да докаже избегавајућу природу овог човека, и неодољиво устручавање његово.

Вероватно је, у осталом, да поред ове црте (устручљивости) — коју је, зар, као и код Бајрова, поштравала телесна сакатост — Шекспир није ни у ком високом степену био обдарен зраком људске наде. Јер, пада у очи то што велики драматист, у току свога писања, обилато слика све друге дарове, осећаје и врлине, али се ретко кад зауставља на *нади*; па и тада тек неким тоном очајања или разочарања. На пример, најбоље што ће о томе рећи, даје се наћи у оном стиху његовом:

„Лек од свију јада
То је вајна — *нада*“.

Сви други стихови његови, као што нагласисмо, диву очајањем и клонулошћу.... Оно, природно би било помислити да је сам занат Шекспиру довољан био да савлада ову махну, ако је такве било. Али урођено устручавање, не даје се тако лако победити. Ко би, на пример веровао да глумци Гарик и Чарле Матија — који су умели играти своје улоге пред хиљадама гледалаца — да су то били у исто време

и најстидљивији људи. Матија је вазда бирао мале и тесне сокачиће у Лондону да њима обиђе свет који би га познао; а његова жена сведочи: да је лично на „збуњену овцицу“ кад би га ко на путу ословио, или би очи обории и сав поцрвенио ако би чуо да когод од мимопролазећих његово име прошапуће“. Да! па ко би рекао још за лорда Бајрона, да је патио од стидљивости? И опет, цела је истина да је он лично био жртва те жице. Биограф његов, на пример, прича: како се он, нашао једном у посети Госпођи Пиготовој у Саутвелу; па, кад кад је видео да неки страни људи долазе главном стазом, а он скочи кроз прозор и утекне путањом иза куће — само да их не види!

Још новију и чуднију слику ове врсте карактера, имамо у пок. архијепископу *Хуетлију*, који је љуто патио од чувства стидљивости. Док је био ђак у Оксфорду, он је носио некакав прост бели капут, и тако исто прост бели шешир. Ова му је тоалета стекла надимак „*белог медведа*“, али он сам, после признаје да је то име заслуживало и његово понашање у друштву. Као лек од тога препоручивали су му пријатељи: да гледа како други лепо заспитани људи раде у друштву, па да се и он на њих угледа. И он је, сиромаш, то пробао али му се никако није дало. Управо, и кад год је запео да другима подражава, нашао је да само себе повторава. Међу тим, заборавити на себе, и поклањати пажње другоме, јесте право језгро учтивог понашања. Нашав, најзад, да му тај посао никако од руке не иде, Хуетли у очајању дигне руке од свега — рекав себи: „А за што као ја да мучим себе целог века? Да има какве наде да ћу успети, па нек и буде; али кад нема, онда зар није паметније и као „*медвед*“ на миру умрети, него се кљукати лековима који не лече! Дакле буди и остани, владику, онакав какав си, и не разбијај главу о „*медведу*“ више но што би то чинио и прави медвед“!

По што је оваку одлуку и у дело превео, г. Хуетли нам сведочи: „да бог поможе! Ја не само да се опростих оне беде која се „*стидљивошћу*“ зове, него и свију оних махна које свесно *угађање* за собом повлачи. Истина, да изгледам до зла бога неостесан, али бар сам присебан, природан. Ако ме суровост личних манира и доводи у сукоб са углађеним светом, — који не воле да му се у очи креше — а оно бар душа ми зна, да што кажем, својски мислим, искрено осећам, и тим путем се људма братски одужујем; а то је, на послетку *главно*“.

(наставиће се).

Грађанству вароши Београда

Правилима о извозњи ђубрета, која је и Управа вароши утврдила, сем варошког повлашћеника не сме тиме да се бави нико више, а прописану таксу за извозњу ђубрета, дужни су плаћати не киријидије него сопственици имања, за сваки стан засебно.

И ако је ово у своје време објављено грађанству, ипак се дешава да неки грађани поверавају извозњу ђубрета таљигашима, а други опет неће као сопственици имања да сами измире уредну таксу, која повлашћенику припада, него га упућују закупцима имања.

Извозњу ђубрета повлашћеник данас врши уредно, по објављеноме распореду, а уговором је предвиђено, да за сваку неуредност буде новчано кажњен у корист општинске касе, чим грађани учине општини доставу.

Према томе позивају се сви сопственици имања у Београду, да се придржавају строго правила о извозњи ђубрета, и да тога ради поверавају извозњу само повлашћенику, а у исто време и да му плаћају уредно таксу за све партије својих киријидија, од којих имају права уз кирију прибирати и таксу за ђубре.

Тако исто позивају се и сви они, који из кирије дугују што повлашћенику на име таксе за ђубре, да се с њим споразуму и да му дужну таксу измире.

Ко год се томе не одазове или иначе правила не буде придржавао, навлачиће на се одговорност, а такса ће му се наплатити принудним путем по гласу дотичне таксе правила.

Из управне седнице Општинског Суда 8. Јула 1888 год. Београд ЛБр. 98.

ПРИВИЛЕГОВАНА НАРОДНА БАНКА
КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

ПРЕГЛЕД СТАЊА НА ДАН 8. ЈУЛА 1888.

	ИМАОВИНА	ДУГ	Сравњење са прошлим стањем
Главница		20,000.000.—	
Акција	20,000.000.—		
Привремене акције		10,000.000.—	
Акционари	7,500.250.—		
Банкноте у течају у злату . . . . . 141.900.—	} привремене 3,790.270.— } сталне . . . . . 6,825.480.—	10,757.650.—	— 1.450.—
" " " " сребру			
Благајна у звечећем новцу у злату 1 035.328 39	5,069.220.26		— 160.910.—
" " " " " сребру 3,647.396.49			+ 333.799.10
Стр. вредности и салда стр. кореспондената 386.495.47			+ 101.474.70
Лисница у злату 1,093.649.91	3,621.596.96		+ 38.615.53
" " " " " сребру 2,527.947.04			— 53.495.58
Зајмови на државне обвезнице у злату . . . . . 2,352.976.—	3,751.446.—		+ 50.328.10
" " " " " сребру . . . . . 1,398.480.—			— 3291.—
Текући рачуни домаћих новчаних завода 1,529.317.65			+ 13.205.40
Менице за наплату 14.208.81			+ 627 38
Кауције . . . . . 144.130.—			
Полагачи кауција		144.130.—	
Оставе прите . . . . . 59 808.—			
Остављачи простих остава . . . . . 59.800.—			
Оставе по текућим рачунима 1.989.945.25			
Остављачи по " " 1.989.945.25			
Резервни фонд 20.848.68			
Вредности резервног фонда 16.727.25			
Положене акције српске Народне Банке			
Разни рачуни			
Обвезе по текућим рачунима		79.619.03	+ 1910.35
	43,696.652.16	43,696.652.16	